

Nr 179.

Av herr **Vennerström**, *angående faderskapsbevisning medelst blodundersökning.*

Ett av de största hindren för en rättvis lagstiftning angående utomäktenskapliga barn har varit svårigheten att i varje särskilt fall med visshet avgöra, vem som var ett sådant barns fader. Olika länder ha på olika sätt infogat faderskapsbevisningen i sin lagstiftning. Den internationella lagstiftningen uppvisar en provkarta på allsköns skiljaktiga ståndpunkter. Som en sammanfattning av de olika lagarnas ställning till faderskapsbevisningen skulle man kunna säga, att italiensk rätt förbjuder, fransk och belgisk rätt medgiva blott undantagsvis faderskapsbevisningen, tysk, schweizisk, engelsk och dansk rätt medgiva och norsk rätt kräver faderskapsbevisning, medan österrikisk och svensk rätt endast tillåta bevisning om möjligheten av faderskap.

Tillsamman med Österrike intager Sverige en särställning. Enligt lagen av 1917 om barn utom äktenskapet kan en man domfällas till faderskap, om han haft intim förbindelse med modern å tid, »då barnet kan hava avlats». Bevisning att även andra personer under konceptionstiden ha haft umgänge med modern medgives icke av denna lag. Man kan fritagas från faderskapet endast om det är »uppenbart», att det intima umgänget icke kunnat vara befruktande. I sitt yttrande över 1917 års lag har lagberedningen anfört trenne exempel på dylika undantagsfall. Bl. a. nämner lagrådet den eventualiteten, att »barnet företer sådana rasegendomligheter, som med säkerhet visa, att fadern icke kan tillhöra den ifrågavarande mannens ras».

Denna sista punkt i lagberedningens undantagsexemplifiering ger ett visst stöd åt ärftlighetsforskningens användning som bevismedel för att utesluta faderskap. Visserligen talar man ej direkt om faderskapsbevisning genom blodundersökning, men den vetenskapliga ärftlighetsforskningens snabba utveckling leder dock logiskt fram till, att faderskapsbevisning genom blodundersökning infogas som ett led i den juridiska proceduren. På grundval av Mendels ärftlighetsläror har forskningen nu hunnit så långt, att man i viss mån kan vetenskapligt åstadkomma bevisning i fråga om faderskap. Om den vetenskapliga metoden för faderskapsbevisning genom blodundersökning inhämtas närmare besked i professor Erik Wolffs »Faderskapsbevisningen i

belysning av modern biologisk forskning», Hygiea 1924, samt dr E. D. Schött »Faderskapsbevisning genom blodprov», Social-Medicinsk tidskrift jan. 1927.

Det torde av dessa vetenskapliga uppsatser kunna anses konstaterat, att man icke nu kan åstadkomma en positiv bevisning för faderskap. Med ärftlighetsforskningens nuvarande ståndpunkt låter det sig icke bevisa, att en man är fader till ett visst barn. Däremot kan negativ bevisning i en viss utsträckning åstadkommas. Genom undersökning av moderns, barnets och den föregivna faderns blod är det i vissa fall möjligt att utesluta dennes faderskap. Professor Wolff anser att i länder med övervägande germansk, romansk eller anglosachsisk befolkning denna möjlighet förefinnes i omkring $\frac{1}{4}$ av samtliga fall. Och till ungefär samma uppfattning synas ärftlighetsforskningens sakkunniga i allmänhet ha kommit.

Blodundersökning är sålunda för närvarande blott i begränsad omfattning ett säkert medel i faderskapsbevisningens tjänst. Därav följer ingalunda, att det skulle vara av ringa värde. Den nuvarande rättsliga ordningen, då ofta nog edgång av endera parten träder in i den objektiva bevisningens ställe, är icke för rättskänslan tillfredsställande. Det torde vara ostridigt att med edgångsinstitutet ett avsevärt antal materiellt orättfärdiga domar blivit fällda i rättstvister om faderskap. Varje utväg att minska antalet dylika domar och att minska den rättsliga osäkerheten bör accepteras. Även om blodundersökningen ger ett absolut säkert utslag blott i ett relativt mindre antal fall, är det av stor rättslig betydelse, att detta utslag ges i dessa fall.

I en rad länder har också blodundersökningen godkänts av domstolarna som ett bevismedel. Även i Sverige har blodundersökningen börjat komma till rättslig användning, ehuru ännu i ringa omfattning. Redan nu tillåter svensk lag att blodundersökning tillerkännes rättslig beviskraft. Domstolen har rättighet och skyldighet att i tvistiga fall införskaffa bevisning, där sådan lämpligen kan hämtas. Och det står i lagen om utomäktenskapliga barn uttryckligen angivet, att hänvändelse från domstolen bör kunna ske till medicinsk auktoritet. Nyligen har i pressen meddelats, att domstolarna i Malmö och Göteborg i ett par fall föranstaltat om blodundersökning. I ena fallet tillmättes det medicinska utlåtandet friande kraft.

Då domstolarnas praxis sålunda uppenbarligen utvecklar sig i riktning mot en allt oftare förekommande användning av blodundersökningen som bevismedel, synes det vara på tid att ge blodundersökningen en fastare och bestämdare infogning i rättsskipningen. Domstolen har ju rätt att föranstalta om blodundersökning men en part har ingen lagligt fixerad skyldighet att underkasta sig sådan. Det kan knappast anses tillfredsställande, att användningen av ett så viktigt bevismedel skall vara beroende av parternas goda eller dåliga vilja att ställa sig till förfogande. Det bör därför undersökas om icke parternas skyldighet att underkasta sig dylik undersökning kunde bliva i lag fastslagen. Vidare borde en part kunna få sin rätt att begära blodundersökning lagligt fastställd. Slutligen borde ett övervägande

ske, huruvida icke blodprovets laga beviskraft kunde i lag fastställas, något som ju dock kan ske även på prejudikatvägen. Man borde kunna förvänta att enbart vetskapen om att faderskapsbevisning med blodundersökning är ett obligatoriskt rättsinstitut inverkar så, att en part berövas all lust att av själviska beräkningar framställa påtagligt falska påståenden.

Men det är också viktigt, att blodundersökningen verkställas på sådant sätt att metoden icke ger falska utslag och kommer i vanrykte. Metodens användning kräver en betydande vetenskaplig skärpa och samvetsgrannhet. Det är icke vem som helst givet att hantera denna vetenskapliga bevismetod med tillbörlig omsorg. Professor Wolff har som sin mening uttalat, att blodundersökningen av domstolarna bör hänvisas till statens rättskemiska laboratorium, där de bästa förutsättningarna för ett säkert utslag förefinnas. Och denna hans mening synes ha goda skäl för sig.

På dessa grunder hemställes,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till sådan ändring av gällande lag att faderskapsbevisning medelst blodundersökning erhåller en mera bestämd ställning i rättsskipningens tjänst.

Stockholm den 21 januari 1927.

Ivar Vennerström.
